

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Första Kammaren N:o 19.

Tisdagen den 3 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet friherre *Rappe* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande till krigsskolan å Karlberg af dervarande värdshus- och marketenteribyggnad.

Denna kongl. proposition blef härefter föredragen och hänvisad till statsutskottet.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 65 riksdagsordningen; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 35, i anledning af väckt motion om ändring af 12 kap. 3 § kyrkolagen;

n:o 36, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till viss ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864;

n:o 37, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 99 § utsökningslagen; och

n:o 38, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 39 § utsökningslagen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 31 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 30 och bevillningsutskottets den 29 i samma månad bordlagda betänkande n:o 12.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmanen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskotts-betänkandena uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Kammaren åtskildes kl. 3,03 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 4 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 28 sistlidne mars.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 31, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

n:o 32, angående disposition af jernvägshypoteksfondens behållning;

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förskjutande af den väguppskattningsnämnderna tillkommande ersättning m. m.; och

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Östra Jordal n:o 1, ½ mantal i Göteborgs och Bohus län; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 39, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af föreskriften i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten af den 7 oktober 1881 om afsändande af bestraffadt manskap, som tillhör värfvad trupp, till värfvade arméns disciplinkompani.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit till valmän utsedde:

herr Behm.....	med 89 röster,
» Bohnstedt.....	» 89 »
» Flach.....	» 89 »
» Kerfstedt.....	» 89 »
grefve Klingspor, P. O. L.....	» 89 »
herr Nyström, Carl.....	» 89 »
» Stephens.....	» 89 »
» Lithander.....	» 88 »
» Sanne.....	» 88 »
» von Strokirch.....	» 88 »
» Casparsson.....	» 47 »
» Björnstjerna.....	» 46 »
» Alin.....	» 45 »
» Almström.....	» 45 »
» Andersson, Gustaf.....	» 45 »
friherre Barnekow.....	» 45 »
herr Berg, Gustaf.....	» 45 »
» Berg, Lars.....	» 45 »
friherre Klingspor, Carl.....	» 45 »
» Leijonhufvud.....	» 45 »
herr Lundström.....	» 45 »
grefve Spens.....	» 45 »
herr Tamm, H. P. P.....	» 45 »
» Unger.....	» 45 »

de tolf sistnämnda efter lottning med herr Boström, Filip, hvilken äfvenledes erhållit 45 röster.

Företogs val af sex suppleanter till kammarens valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte deras suppleanter.

Under valförrättningen yttrade herr talmannen: Bland de röstsedlar, som äro afgifna för ifrågavarande val finnas åtskilliga, som upptaga namnet *Nisser, Martin*, hvilket namn bäres af två utaf kammarens ledamöter, nämligen herr Nisser, Martin Samuel, och herr Nisser, Ernst Martin. Då emellertid i dagligt tal den förre plägar nämnas *Martin* och den senare *Ernst*, lärer väl böra antagas, att med namnet Nisser, Martin, å berörda röstsedlar afsetts herr Nisser, Martin Samuel. Jag anser mig dock, då frågan kan vara tvifvelaktig, böra underställa densamma kammarens afgörande och hemställer för den skull, huruvida kammaren vill godkänna dessa röstsedlar såsom afseende herr Nisser, Martin Samuel.

Härtill svarades ja, hvarefter vid valförrättningens slut till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän befunnos hafva blifvit utsedde:

herr Weinberg	med 107 röster,
» Moberg	» 106 »
» Rudebeck	» 62 »
» Torelius	» 61 »
» Nisser, Martin Samuel	» 61 »
» Brehmer	» 61 »

sedan ordningen mellan de trenne sistnämnda blifvit genom lottning bestämd.

Herr statsrådet friherre *Åkerhielm* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående försäljning af förra militiebostället 1^{1/64} mantal Öjeby n:o 1 eller Gran i Norrbottens län.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 4 och lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 35—38.

Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.

Föredrogos å nyo sammansatta bevillnings- och lagutskottets den 17 och 21 sistlidne mars bordlagda betänkande n:o 1, rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning.

Herr Cavalli. Herr talman, mine herrar! Då uti det förslag till förordning angående mantalsskrifning, som varit hänvisadt till det sammansatta bevillnings- och lagutskottet och hvar öfver utskottet nu afgifvit betänkande, § 3 är den, som är af största vikt i förslaget, tillåter jag mig vördsamt hemställa, att § 3 i förslaget företrädes först och derefter paragraferna i nummerföljd.

Förslag till förordning ang. mantalsskrifning.
(Forts.)

Denna hemställan bifölls.

Utskottets förslag till förordning angående mantalsskrifning.

§ 3.

Mom. 1.

Herr Samzelius: På sätt den ärade kammaren behagade erinra sig, gäller i afseende på mantalsskrifningsorten föreskriften i kongl. förordningen af 20 juli 1861:

»En hvar skall mantals- och skattskrifvas, der han har eller, i följd af sitt vistande, bör anses hafva sitt bo och hemvist. Härvid iakttages, att den, hvilken innehar fast egendom eller idkar rörelse inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, må sjelf bestämma och anmäla, på hvilketdera stället han bör mantalsskrifvas.

I allmän tjeust anstald person, med viss bestämd tjänstgöringsort, skall derstädes mantalsskrifvas, så vida han icke erhåller behörigt tillstånd att utom samma ort vara boende.»

Dessa bestämmelser äro affattade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Rikets Ständers beslut vid 1859—60 års riksdag. I detta beslut vidtogos dock några smärre modifikationer, hvarigenom den valfrihet, hvarom nu mest är fråga, i någon mån utvidgades i stället för att inskränkas, till följd af kammarrättens gjorda anmärkningar emot Rikets Ständers beslut.

Det dröjde emellertid icke länge efter den nya representationsformens införande, förrän man började göra anmärkningar emot bestämmelserna, särskildt i afseende på den s. k. valfriheten. Dessa anmärkningar gäfvos sig uttryck i motioner, som framburos i synnerhet af representanter från landsortsstäderna, i hvilka det fans högre läroverk. Man hade gjort den observationen, att föräldrar ofta nog, i stället för att lemna sina barn ensamma, hyrt sig våningar och bodde derstädes större delen af året, ehuru de hade fast egendom på landet och kvarstodo mantals- och skattskrifna der. Man hade i städerna inrättat gasverk och vattenledningar, och kommunalutskylderna började blifva ganska stora. Man tyckte då, att när dessa landsortsbor voro nästan hela året boende i städerna, borde de också få vidkännas

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

de ökade utgifterna. Derför framkommo vid 1868 års riksdag åtskilliga motioner i hufvudsakligen samma syfte, som det nu föreliggande förslaget innehåller.

Vid behandlingen i utskottet blef det också pluralitet för en skrifvelse i det syftet. Men åtskilliga reservanter, hufvudsakligen från denna kammare, hade en afvikande åsigt, och äfven några från Andra Kammaren, af hvilka en särskildt yttrade sig sålunda: »Att städerna, hvilkas representanter ifrå för denna förändring, någon gång kunna gå miste om en inkomst derigenom, att personer, som äro mantals- och skattskrifna på landet, tidtals vistas inom dessa samhällen, tror jag i rikt mått ersättes genom den förtjenst i öfrigt, som kommer dem till godo genom hyror och lefnadskostnader, och de äro följaktligen ingalunda lidande.»

Då utlåtandet kom in till denna kammare, genomdebatterades detsamma, och jag vill nämna, att det var den enda riksdagen efter det nya statsskickets införande, vid hvilken denna fråga blifvit på sådant sätt behandlad inom Första Kammaren. Jag har tagit noga reda på den då förda diskussionen. Efter dess avslutande afslog kammaren nästan enhälligt de då väckta förslagen om borttagande af valfriheten. Det blef således icke något af med den ifrågasatta förändringen vid detta tillfälle.

Det dröjde emellertid icke länge, förrän frågan återkom. Det var vid 1871 års riksdag. Då väcktes motioner inom Andra Kammaren hufvudsakligen i samma syfte som förut, men det tillkom också från Första Kammaren en motion, väckt af en person, som mycket sällan begagnade sig af sin motionsrätt och som var känd såsom en bland de mest konservativa, nemligen grefve Carl Göran Mörner, hvilken föreslog, att § 3 mom. 1 i gällande mantalsskrifningsförordning måtte erhålla följande förändrade lydelse: »den, hvilken inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt innehar och brukar fast egendom eller idkar rörelse samt för vården deraf uppehåller sig än inom det ena, än inom det andra mantalsskrifningsdistriktet, må sjelf bestämma och anmäla, inom hvilketdera af dessa distrikt han bör mantals- och skattskrifvas.»

När frågan gick åt detta håll, hade denna kammares ledamöter i bevillningsutskottet ingenting deremot, helst när man inom Andra Kammaren inskränkte sig till att begära, att författningen skulle revideras så, att den erhöi nödig klarhet och bestämdhet och att de särskilda stadgandena skulle bringas i öfverensstämmelse såväl sins emellan som med andra gällande föreskrifter. Det var en ganska oskyldig begäran, som stod i fullkomlig öfverensstämmelse med de åsikter, hvilka grefve Mörner uttalade i sin motion, att nemligen i 1861 års förordning stadgandet i afseende på valfriheten icke var fullkomligt tydligt. Det förekom icke någon annan diskussion här i denna kammare, än att en ledamot, herr von Koch, i korthet yttrade sig, att då det

torde blifva nödvändigt att tillsätta en komité för omarbetande af mantalsskrifningsförordningen, borde denna komité särskildt gifva akt på det förslag, som grefve Mörner framlagt, hvarigenom tydlighet skulle vinnas i afseende å den s. k. valfriheten.

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

En komité tillsattes också för omarbetande af förordningen, en komité, hvars ledamöter utgjordes af medicinalrådet Berg, herrar H. G. von Gegerfelt, H. A. Witt, Th. Berger och F. Ekelund. Komiténs sekreterare var Nils von Steyern, den nuvarande presidenten i svea hofrätt.

Enligt min tanke löste komitén denna fråga ganska tillfredsställande, men hade icke tänkt sig att gå utom det program, som uttalades vid aflåtandet af skrifvelsen, att det nemligen skulle blifva nödig tydlighet och klarhet i föreskrifterna och att denna valfrihet äfven skulle något mera preciseras. Komitén föreslog i 2 § af sitt förslag till mantalsskrifningsförordning, att »en hvar, som är i riket boende, skall mantalsskrivas i den kommun, der han vid mantalsskrifningstiden har sitt hemvist. Idkar någon jordbruk eller annan rörelse inom annan kommun än den, hvar-est han har sitt hemvist, må han sjelf bestämma, inom hvilken af dessa kommuner han skall mantalsskrivas.» Det står der: »Idkar någon jordbruk», så att det är icke nog med att köpa in en liten jordlapp i stad eller på något annat ställe och utarrendera denna och således icke hafva någon annan afsigt än att få en mantalsskrifningsort.

Öfver detta komiténs förslag inforrades kammarrättens utlåtande. Det gjorde, så att säga, epok i denna fråga. Detta kammarrättens utlåtande, som jag läste på sin tid, har jag nu icke varit i tillfälle att få, då det icke finnes i biblioteket eller bland Riksdagens handlingar, der det för öfrigt finnes ett stort antal af komiténs betänkande — jag tror omkring 1,400 exemplar — som af någon orsak, jag vet icke hvilken, icke blifvit vid detta tillfälle utdelade bland kammarens ledamöter, oaktadt jag tror, att detta utlåtande är af den beskaffenhet, att man bort få taga kännedom derom, i stället för att låta det ligga och mulna eller säljas som makulatur.

Kammarrätten öfvergaf i detta sitt utlåtande sina förut uttalade konservativa åsikter i afseende å valfriheten och anförde några bevingade ord, som, om jag så får säga, gjorde slag i saken. Kammarrätten yttrade nemligen, att det vore en naturlig rättighet — jag tror icke jag citerar ordagrant — att få välja sin vistelseort, men att ingen rättsgrund funnes att få välja sin mantalsskrifningsort. Detta yttrande slog an och det har sedan blifvit upprepadt vid olika riksdagar år efter år. Det är dock med detta slagord som med så mycket annat, det innehåller en del sant och en del nytt, men det sanna är icke nytt och det nya är icke sant. — Att rätten att välja sin vistelseort vore en naturlig rättighet, var ju obestriddigt, och den rättigheten

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

hade ju hvar svensk medborgare. Men att det icke skulle finnas någon rättsgrund för att man skulle sjelf få, under vissa förhållanden, välja sin mantalsskrifningsort, det vågar jag bestrida. Denna rättsgrund, hvilken synes blifvit tillämpad af kammarrätten vid många tillfällen och äfvenledes af Kongl. Maj:t, är så gammal, att den, så långt man kan se tillbaka i svenska samhällets historia, har existerat. Rikets Råd, på den tid de funnos, skattskrefvos på sina egendomar, till hvilka de också skrefvo sig, under det att de äfven hade palats i Stockholm, men från gammalt hörde de alltid till den del af landet, der de voro boende, och kallades också därför Rikets Råd i landsorten. 1812 års förordning medgaf samma rättighet äfven i detta fall, och 1861 års förordning afvek icke derifrån. Men kammarrätten hade funnit på dessa ord och de slogo an.

Sedermera remitterades frågan i vissa delar till den s. k. landtstatskomitén, hvilken tog om hand *hela* förordningen, oaktadt remissen lydde på blott en del. Som denna komité ville lysa med många och stora förslag, upptog den äfven denna fråga och framlade förslag till ny mantalsskrifningsförordning, hvori den tillgodogjorde sig kammarrättens utlåtande och afgaf ett förslag i samma syfte. Men denna landtstatskomité var rik på förslag, ehuru den icke var rik på sådana förslag, som vunno framgång, ty mig veterligen har intet af dess förslag gått igenom. Det skulle då vara först i dag, vi skulle få fram någonting af dess många förslag. Den föreslog för öfrigt bland annat, att häradsskrifvarne skulle afskaffas, under det att den höll på mantalsskrifningen.

Sedermera hafva några frågor i detta syfte väckts inom Andra Kammaren, men de hafva behandlats af tillfälliga utskott och icke föranledt till någon åtgärd, så att Första Kammaren sålunda icke behöft befatta sig dermed.

Men år 1889 fick man i justitieombudsmannens berättelse syn på, att det var en gammal framställning af Riksdagen, som icke blifvit slutbehandlad, och då väcktes motion om ett sorts iteratum till Kongl. Maj:t att låta handlägga detta ärende. Så skedde också, och den dåvarande chefen för finansdepartementet erhöll Kongl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla *sakkunniga biträden* till ett antal af högst tre, och skulle nämnda biträden, jemte den eller de tjenstemän i berörda departement, som komme att i omförmälda arbete deltaga, ega att vid affattandet af författningsförslaget i de delar, som egde sammanhang med lagstiftningen om kyrkoskrifning, till gemensam öfverläggning sammanträda med den komité, som den 7 december 1888 blifvit nedsatt för afgifvande af förslag beträffande ordnandet af kyrkoskrifningen i riket.

Dessa personer, som säga sig hafva varit *under ledning* af en embetsman i finansdepartementet — jag vet icke, om de

uttalat sjelfständiga åsigter, om detta ens är tillåtet, då man såsom blott biträde är under annans ledning — hafva utarbetat icke blott ett, utan två förslag eller alternativ, det ena för den händelse mantalsskrifningen förrättas i början på året, som det blifvit ifrågasatt. Utom denna fråga om valfriheten är det nemligen tvenne andra frågor, som äro af stor vikt. Den ena är, huruvida mantalsskrifningstiden skulle kunna förflyttas från hvad som är stadgadt, 15 november till årets slut, till början af året, från 10 januari till 15 februari. Deröfver hafva embetsverken äfven blifvit hörda, och i sitt senast afgifna utlåtande hafva kammarrätten och statskontoret afstyrkt det. Pluraliteten af ledamöterna afstyrkte det. Majoriteten var dock icke förkrossande; det var nemligen 4, som afstyrkte, och 2 som tillstyrkte. Om blott en af pluraliteten öfvergått till minoritetens åsigt, hade således paria vota uppstått. Man kan för öfrigt läsa mellan raderna, att det icke vore någon omöjlighet att genomföra en reform i detta afseende, fastän det för närvarande är förenadt med åtskilliga svårigheter och måhända skulle medföra penningutgifter. Men det är, enligt min tanke, den enda stora fråga, som nu föreligger, om man undantager frågan om den s. k. valfriheten.

Det är för öfrigt en annan fråga, den att mantalsuppgifterna skulle inlemnas till pastor och af honom jemföras med husförhørs- eller, som de skulle kallas, församlings-böckerna. Denna reform är dock nu skjuten åt sidan, och frågan, som den nu föreligger, afser i stort ingenting annat än den förändring i 3 § att borttaga den s. k. valfriheten, och äfven att göra det temligen obestämmt, hvar en embets- och tjänsteman skulle komma till mantals- och skattskrifvas. Den senaste komitéen har i det fallet i motiveringen uttalat den åsigten, att tjänsteman med en viss bestämd tjänstgöringsort skall mantalsskrifvas, der han har sin tjänst, äfven om han utverkar sig vederbörandes tillstånd att bo annorstädes. Det har icke influtit i texten, liksom icke heller åtskilligt annat, som förekommer i motiveringen, hvilket kanske skulle göra kammaren välvilligt stämd emot förslaget.

Beträffande det afslag, som Första Kammaren meddelade på de gjorda motionerna, när frågan blef utdebatterad här, anfördes såsom skäl hufvudsakligen, att det skulle innebära en väl stor inskränkning i en dyrbar, personlig rättighet, hvars utöfvande icke kan sägas tillskynda *staten* någon skada eller förlust, och att *kommunernas* intressen icke böra tillgodoses genom bestämmelser, hvilka endast framkalla förvecklingar och olägenheter. Jag vore färdig att i denna stund yttra precis detsamma om det förslag, som nu föreligger.

Beträffande den nu föredragna punkten, innehåller den, att enhvar skall mantalsskrifvas, *der han är bosatt*. Det är utbytt emot uttrycket i nu gällande mantalsskrifningsförordning: »*der han har sitt bo och hemvist*», hvilket senare uttryck dock kan

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

hafva ett visst berättigande, eftersom det står i full öfverensstämmelse med hvad allmän lag stadgar i fråga om forum i tvistemål. Lagen säger nemligen, att man för gäld skall sökas vid den rätt, hvarunder man har sitt bo och hemvist, ett uttryck, som således icke kan anses antiqveradt. Det kunde ju därför användas i mantalsskrifningsförordningen, då det kan qvarstå i den allmänna lagen. Derom är dock icke så mycket att säga, ty i sak betyder det ju detsamma.

Det heter vidare: »Uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han *med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter bör anses derstädes* hafva sitt egentliga hemvist.» Der har tillagts till Kongl. Maj:ts förslag: »med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter». För min del må jag bekänna, att önskade man få klarhet och tydlighet i förut gällande bestämmelser, så har man bär, som man säger, makat sig ifrån askan i elden. Hvad man än må säga om dessa föreskrifter, men icke äro de klara och tydliga. Det är med dem ungefär som med vissa kinkiga fall i den allmänna lagen, då man t. ex. i fråga om dikning m. m. satt endast: »pröfve domaren». Domaren blir då både lagstiftare och lagskipare. På samma sätt skulle man här kunna säga, att i fråga om mantalsskrifningsorten eger mantalsskrifvaren pröfva, hvar man skall mantalsskrifvas. Man blir underkastad ett administrativt godtycke, ty med ledning af denna lagtext kan jag icke bestämma, hvar jag skulle kunna hafva rätt att, under vissa förhållanden, mantals- och skattskrifvas.

Nu förekommer icke så sällan, att embets- och tjänstemän, som förut bodde i utkanterna af Stockholm, slagit sig ned i någon af våra förstäder: Sundbyberg, Djursholm, Liljeholmen eller Saltsjöbaden, emedan man till dessa platser har bekväma kommunikationer. Från Hornstull i närheten af Liljeholmen t. ex. går en spårvagn hvarje femte minut. Bor en person vid Liljeholmen, har han ingen svårighet att sköta sin tjänst i staden, och han har i sådant fall sin bostad, der han icke har sin tjänst, med bestämd tjänstgöringsort hela året om. Det har vid flera tillfällen redan nu väckts fråga om, att sådana personer skulle få mantalsskrifvas på landet, men till följd af nu gällande föreskrift, att embets- och tjänsteman skall mantalsskrifvas, der han har sin tjänst, har detta mött hinder och ständigt blifvit afslaget.

Om man antager förslaget, sådant det här föreligger, kan jag icke förstå annat, än att det kommer att uppstå en kollision mellan å ena sidan rotemannen, som gör anspråk på att tjänstemannen skall mantalsskrifvas i Stockholm, emedan han har sin tjänst der och emedan den sista komitén har sagt, fastän det icke står i texten af förordningen, att man skall mantals- och

skattskrifvas, der man har sin tjenst, äfven om man får tillstånd af vederbörande embetsverk eller af Kongl. Maj:t att vistas annorstädes, och å andra sidan mantalsskrifningsförrättaren på landet, som säger: Ni har icke blott edert *egentliga* hemvist inom detta mantalsskrifningsdistrikt, utan ni har här eder *enda* bostad, ni vistas här 365 dagar af året och ni skall således här mantals- och skattskrifvas. Huru skall denna sak afgöras? Enligt nu gällande stadganden är det tydligt, att har han icke fått tillstånd att vistas annorstädes, skall han mantals- och skattskrifvas, der han har sin tjenst. Detta har man hållit på till den grad, att följande kunnat inträffa. En ordinarie kanslist i kammarkollegium, som spekulerade i politik, köpte sig en s. k. kåk i Vaxholm, som på den tiden valde en riksdagsman. Han kom in uti borgareståndet, emedan han verkligen lyckades blifva vald i Vaxholm. När han kom in i ståndet, sade man emellertid der: Ni är ordinarie tjänsteman med bestämd tjänstgöringsort i Stockholm, och ni är obehörig att mantals- och skattskrifvas i Vaxholm. Derpå kasserades hans fullmakt. Man höll mycket på den principen, att embets- och tjänstemän skola mantals- och skattskrifvas, der de hafva sin tjenst, såvidt de icke erhållit vederbörandes tillstånd att vistas annorstädes, och det hade icke den ifrågakvarande tjänstemannen.

Då jag icke ämnar begära ordet flere gånger i denna fråga, så vidt några särskilda omständigheter ej förekomma, ber jag om ursäkt, om jag, ehuru blott detta moment är föredraget, nu också yttrar mig om det öfriga, i synnerhet om 6 mom. Der står:

»Den, som i och för arbete eller uppdrag af tillfällig beskaffenhet *eller i följd af uppdrag, lemnadt af Riksdagen*, å annan ort sig uppehåller, må ej af sådan anledning der mantalsskrifvas.

Enahanda stadgande gäller i afseende å den, som intagits å sjukvårdsinrättning.»

Der har utskottet gjort det tillägg: »*eller i följd af uppdrag, lemnadt af Riksdagen.*» Ja, mine herrar, det är verkligen ganska svårt att säga, om ett uppdrag är af tillfällig beskaffenhet eller icke. Det har gifvits komitéer, som varat i 4 år, och jag känner särskildt en ledamot af Andra Kammaren, som varit medlem i en sådan komité och vistats 4 år här i Stockholm. Det väcktes emot honom en process, att han skulle hafva förlorat sin valbarhet på landet, men processen afgjordes så, att han ansågs böra der vara mantals- och skattskrifven. oaktadt han såsom komitéledamot vistats 4 år i Stockholm. Nu har man gjort undantag för af Riksdagen lemnade uppdrag. Jag vet icke, hvarför ett af Riksdagen gifvet uppdrag skall vara af annan eller bättre beskaffenhet än exempelvis sådana uppdrag, som lemnas af Kongl. Maj:t eller af någon akademi eller brandstodsbolag m. fl. och man nödgas för ett sådant uppdrag en längre tid uppehålla sig härstädes. Billigheten synes fordra, att man icke derigenom skall

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

förlora sin mantalsskrifningsort, sin valbarhet till riksdagsman i Andra Kammaren m. fl. dyrbara rättigheter.

Jag tycker äfven, att denna förlust är obillig i det fallet, att man t. ex. har barn, som vistas i en skola, eller att någon af familjen blir sjuk och en längre tid får vistas på ett sjukhus i en stad och der undergå läkarevård, massage och dylikt. Den, som har sina intressen på landet, skall då, för att han måste hyra en våning här i Stockholm eller i någon annan stad, nödgas skattskrifva sig på den ort, dit han inflyttat, men för hvilken han icke hyser något som helst intresse.

Man säger, att det kommer an på känslan, och sådant bör man icke tala om, då man lagstiftar. Jag ber om ursäkt, men man måste äfven respektera känslan. Naturligt är och måste vara, att en person till följd deraf, att hans föräldrar kanske hvila i en viss kommun, att han blifvit der född och uppfostrad, att han der har sina barndomsvänner, att han der blifvit döpt och konfirmerad och haft hela sin föregående verksamhet, hyser för denna kommun ett varmare intresse, än han någonsin kan göra för en stad, dit han af omständigheterna drifvits för tillfället. Den, som icke har någon känsla för sådana saker, han har icke heller känsla för hvad som större är, nemligen för sitt fädernesland. Den, som icke älskar det mindre samhället, hvarvid han med så många och, jag kan gerna säga, heliga band bör känna sig fästad, han genomtränges aldrig af den känsla, som vi alla så högt värdera, nemligen kärleken till hvad för oss alla är gemensamt — fosterlandet.

Mig förefaller det således, som om det vore en ganska god princip, som hvilar till grund för den valfrihet, hvilken för närvarande råder. — Det är en valfrihet, som endast i ytterst få fall blir missbrukad. Jag vet visserligen, att ett och annat försök till missbruk förekommit, men genom en, som det synes mig, god och sund tolkning inom vederbörande departement hafva dessa försök blifvit tillbakavisade.

Man har talat om, att i Dalarne finnas socknar, der man icke har ett enda öres kommunalutgift. Skulle man, för att slippa kommunalutgifterna på ett håll, blifva frestad att köpa sig en liten jordbit på ett annat ställe och mantals- och skattskrifva sig der, då går detta icke för sig, ty man skall också vistas och bo der. Jag vet, att det funnits ett fruntimmer, som blef tillrådt af sin rådgifvare att köpa en obebyggd tomt på en plats, der kommunalutskylderna voro lägre, än der hon bodde, och åberopa, att hon hade fastighet på båda ställena och ville mantals- och skattskrifvas, der hon hade den obebyggda tomten. Detta tillbakavisades af Kongl. Maj:t, och numera tolkas denna förordning, på sätt af flere af Kongl. Maj:t utfärdade resolutioner framgår, i fråga om valfriheten för fastighet sålunda, att sådan bestämningsrätt endast medgifves, då personen i fråga inom olika distrikt eger

fastigheter af den beskaffenhet, att bo och hemvist, der kan väljas, samt han åtminstone någon del af året vistats på den fastighet, der han vill låta sig mantalsskrifva. Det synes mig vara en mycket riktig tolkning af nu gällande föreskrifter och en tolkning, som otvifvelaktigt är bättre än det nya lagförslaget. — När de *nu* gällande föreskrifterna blifvit tillämpade öfver 30 år och man derunder fått en viss erfarenhet och en viss trygghet för oss, som nu veta hvad vi hafva rättighet till, bör man icke gifva sig ifrån denna trygga ställning och ut i det obekanta, hvartill detta förslag förer. — Jag kan icke se, att det för Stockholm eller städerna i allmänhet skulle medföra några fördelar, ty, på sätt den af mig omnämnde reservanten anmärkte, städerna få nog sina intressen bättre tillgodosedda genom att de icke anställa ett sådant bönhaseri emot de personer, som vistas der endast tidtals. Om det föreliggande förslaget antages, ställa sig förhållandena så, att en del personer, som nu äro boende hela eller en stor del af året i städerna och der hyra våningar för år, skulle blifva nödsakade att säga upp sina våningar och bo på hotell den tid, de vistas derstädes, hvilket skulle vara till stor skada för husegarne. Jag tror, att det är rätt många af denna kammarens ledamöter, som hafva sin egentliga bostad i landsorten, men hyra våning här i Stockholm dels under riksdagen och dels under det de vistas här i och för revisioner eller därför att de hafva barn, som här skola uppfostras. En af kammarens senast affidne ledamöter hyrde, enligt hvad jag har mig bekant, en våning i Stockholm hela året om. Dels var han riksdagsman, dels var han statsrevisor och dels hade han barn, som gingo i skola härstädes, och dock hade han ett stadigvarande, varmt intresse för en annan kommun, der han egde bruks- och landtegendom. Jag är säker om, att i fall man velat förmå honom att afstå från sin mantalsskrifningsort der, så hade han förr afstått från att hyra våning här.

De hittills gällande föreskrifterna hafva, såvidt jag kunnat finna, särskildt med afseende å det kloka sätt, på hvilket de hittills tolkats af Kongl. Maj:t, icke medfört några sådana oegentligheter, att det behöfves en förändrad lagstiftning i ämnet. Skall en sådan lagstiftning vidtagas, bör den åtminstone innebära mera tydlighet och mera bestämdhet än den nu gällande, men icke motsatsen. Då jag, för min del, är öfvertygad om, att det föreliggande förslaget icke uppfyller dessa fordringar, tillåter jag mig, herr talman, yrka afslag på den föredragna punkten.

Herr Ölander: Jag skall icke tillåta mig för närvarande ingå i något bemötande af hvad den föregående talaren anført. Dels har jag icke hört hans anförande i dess helhet och dels var det allt för vidlyftigt för att man, innan man något närmare tänkt öfver det, skulle kunna afgifva något bestämdt bemötande. Jag skall således tills vidare inskränka mig till att tillkännagifva, hvar-

*Förslag till
förordning
ang. mantalsskrifning.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

uti den reservation, som jag afgifvit, består och hvilka delar af denna 3 § den afses.

Den första delen af reservationen afses det andra stycket i första momentet. Der har Kongl. Maj:ts förslag följande lydelse: »uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han derstädes bör anses hafva sitt egentliga hemvist». Här har utskottet företagit sig att införa några ord, som skulle närmare bestämma detta, och sagt: »Med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter bör anses derstädes hafva» etc. Det är dessa ord, jag skulle vilja hafva uteslutna. Jag ber att få erinra om den princip, som innehålles i Kongl. Maj:ts förslag. Jag vill icke tala om motiven, ty de stå icke i särdeles öfverensstämmelse med texten, men här är i första momentet första stycket klart och tydligt uttaladt, att: »en hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt». Detta är på sätt och vis en ny princip. Den nu gällande mantalsskrifningsförordningen innehåller visserligen stadganden af något så när enahanda innehåll, men dervid finnas fogade åtskilliga modifikationer och undantag, som betydligt modifiera denna princip, såsom t. ex. den af den föregående talaren omnämnda valfriheten, friheten att under vissa förhållanden låta mantalsskrifva sig på det ställe, der man har en fastighet. En annan af dessa modifikationer, och icke den minsta, är den, att en i allmän tjänst anställd person med visst tjänstgöringsdistrikt skall, enligt nu gällande mantalsskrifningsförordning, ovilkorligen mantalsskrifvas, der han har sin tjänst, såvida han icke fått tillstånd att bo på annat ställe. Den föregående talaren påstod, att denna föreskrift blifvit i förslaget bibehållen och åberopade i sådant afseende motiven, men texten gifver alls icke anledning till en dylik tolkning. Det nu föreliggande förslaget fastslår tvärt om den rena bostadsprincipen utan några modifikationer och undantag: endast der jag är bosatt, der skall jag mantalsskrifvas, jag må vistas, ega fastighet, innehafva tjänst, drifva yrkesverksamhet hvar som helst; endast den verkliga bostaden utgör grunden för min mantalsskrifningsort. Huruvida denna princip är den rätta och bästa, vill jag lemna derhän. Sant är emellertid, att den nu gällande mantalsskrifningsförordningen innehåller en sväfvande, ja, jag tillåter mig säga, mycket sväfvande princip i detta hänseende. Tvärt emot hvad den förre talaren antydde, har den gifvit anledning till många tvister om en persons rätta mantalsskrifningsort och till många missbruk, vanligen till skada för den kommun, der personen verkligen haft sin bostad.

Alla dessa undantag och modifikationer äro i den nu föreslagna lagen borttagna och, såsom nyss nämndes, den rena bostadsprincipen införd. Detta är ju en mycket enkel princip,

ganska lättfattlig och praktiskt utförbar, men det finnes dock ett förhållande, der svårighet kan uppstå. Jag kan under olika delar af året bo eller uppehålla mig på olika ställen. Hvar skall jag då mantalsskrifvas? På detta gifver andra stycket i första momentet ett lika enkelt som principenligt svar: jag skall då mantalsskrifvas i det distrikt, der jag vistas under sådana förhållanden, att jag derstädes bör anses hafva mitt egentliga hemvist. Men hvilka äro då dessa förhållanden? Ja, det öfverlemnar förslaget åt mantalsskrifningsförrättarens eget sunda omdöme att afgöra, och detta är i mitt tycke mycket välbetänkt och för principens bibehållande nyttigt. Klart är, att man icke kan i denna paragraf uppräknat alla de omständigheter, som i detta fall kunna vara bestämmande. Att åter, såsom utskottet gjort, angifva blott en af dem, är att gifva åt denna för mycken betydelse, som måhända motsäges af andra förhållanden. Säkert är, att den af utskottet föreslagna bestämmelsen skulle komma att betydligt grumla den rätta uppfattningen af den här uttalade principens verkliga innebörd och förrycka densamma. Innehafvande tjänst skulle komma att liksom i den förra författningen undanskymma bostadsprincipen. Jag vill visst icke neka, att en persons innehafvande tjänst kan i många fall utöfva ett ganska stort inflytande på bestämmandet af, hvar han skall anses hafva sitt hemvist, då han under olika tider af året uppehåller sig på olika ställen, men ingalunda anser jag, att man bör gifva den en så dominerande betydelse, som utskottet gjort. Då föreställer jag mig, att det finnes många andra omständigheter, som i berörda afseende äro af större vikt, såsom den tid, en person bor på det ena eller andra stället, om han t. ex. bor 11 månader på det ena och allenast 1 månad på det andra, och ännu mer på hvilket af dessa ställen han har sin familj bosatt. Jag skall gifva exempel på de olägenheter, som utskottets förslag skulle kunna medföra. En tjänsteman, t. ex. en länsman, anställd i något distrikt i närheten af Stockholm, hyr en våning i Stockholm och bor der med sin familj hela året om med undantag af några månader, då han vistas på sommarställe, som ligger inom hans tjänstgöringsdistrikt. Här förekommer sålunda det ifrågasatta förhållandet, att en person uppehåller sig under olika delar af året på olika ställen. Hvar skall denne tjänsteman nu mantalsskrifvas? Skulle mantalsskrifningsförrättaren bestämma detta med ledning af denna §, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts förslag, behöfver han blott använda sitt sunda förstånd, och hvarken hans eller någon annans sunda förstånd skulle komma i någon tvekan om, att det är i Stockholm personen i fråga har sitt egentliga hemvist. Men med utskottets förslag skulle han komma till en annan uppfattning. Då måste han först fråga: på hvilket af dessa båda ställen har nämnda person sin tjänst? Jo, der han har sitt sommarställe! Följaktligen bör han der mantalsskrifvas.

*Förslag till
förordning
ang. mantalsskrifning.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

Men detta har säkerligen icke varit lagstiftarens mening. Jag tror således icke, att det är lämpligt här införa bestämmelser, som kunna leda till sådana oegentligheter, alldeles stridande mot den princip, som i förslaget uttalats. Jag får därför, herr talman, yrka: att kammaren, med uteslutande af den af utskottet inskjutna meningen, måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt i denna punkt.

Den andra delen af min reservation afser fjerde stycket i samma moment, der det föreskrifves, att hustru skall mantalsskrifvas på samma ställe som mannen. Jag anser detta stycke böra såsom obehöfligt och ändamålslost borttagas.

Jag ber att få erinra om, att denna föreskrift icke finnes i nu gällande mantalsskrifningsförordning, och icke ett enda skäl, icke ett enda motiv är anfördt, hvarför det blifvit intaget i nu föreliggande förslag. Redan allmänna lagen säger ju, att en hustru skall följa sin mans stånd och vilkor; och häraf följer naturligtvis, att i alla vanliga fall hustru skall mantalsskrifvas, der mannen är mantalsskrifven. Men det finnes förhållanden, som göra, att, om detta stadgande upptages i mantalsskrifningsförordningen, i synnerhet med det kategoriska innehåll och i den kategoriska form, som här föreslagits, det skall kunna medföra stora olägenheter. Jag vill uppgifva ett sådant fall, som icke är gripet ur luften, utan taget ur rama verkligheten.

En hustru i en norrländsk stad hade erhållit boskildnad från sin man i sammanhang med dennes inträffade konkurs. Genom den egendom, hon fått undanskiftad, och med tillhjälp af släktingar och vänner lyckades hon i den norrländska staden etablera en liten affär; men mannen var icke lämplig för denna affär eller kanske vinsten deraf icke räckte till äfven för hans uppehälle; allt nog, som han lärt ett yrke och ville begagna sig deraf, reste han ned till Stockholm och erhöll här en förmånlig befattning i sitt yrke, hvarför han stannade och blef naturligtvis också mantalsskrifven här. Skulle nu i mantalsskrifningsförordningen införas ett ovilkorligt kategoriskt stadgande om, att »hustru skall mantalsskrifvas på samma ställe som mannen», så skulle denna hustru ovilkorligen också mantalsskrifvits här i Stockholm. Till hvilka olägenheter detta skulle leda för henne och för dem, som stode i en eller annan förbindelse med henne och affären, t. ex. hennes fordringsegare, är uppenbart. Desse skulle för utfående af sina fordringar hos henne nödgas lagsöka henne här i Stockholm. Och i händelse hon gjorde konkurs, hvar skulle konkursen anhängiggöras? Jo, i Stockholm, fastän hon sjelf, konkursmassan och den^s till konkurs afträdde egendomen funnes uppe i Norrland och utredningen af boet således också måste försiggå derstädes.

Då alltså, enligt mitt förmenande, ingen svårighet finnes för mantalsskrifningsförrättaren att med ledning af allmänna lagens

stadganden bestämma, hvar hustru i vanliga fall skall mantalskrifvas, men ett i mantalsskrifningsförordningen infördt kategoriskt stadgande, sådant som här föreslagits, skulle kunna leda till de olägenheter jag nu angifvit, så yrkar jag, herr talman, att detta stycke måtte ur paragrafen uteslutas.

Forslag till förordning ang. mantalsskrifning.
(Forts.)

Herr Stråle: Mycket af hvad jag ämnat anföra är redan af den förste ärade talaren framställt; uti hvilket jag instämmer. Han har redan uppgifvit åtskilliga exempel på, hvilka följder det skulle kunna medföra, om vare sig Kongl. Maj:ts eller utskottets förslag uti andra punkten af 3:dje paragrafen skulle blifva lag. En annan ärad talare har äfven framhållit ett exempel i fråga om hustrus mantalsskrifningsort. Jag ber att få fästa uppmärksamheten ytterligare derpå, att det är ett icke ovanligt fall, att en hustru med mannens begifvande idkar en kanske icke så obetydlig rörelse på en ort, medan mannen af det ena eller andra skälet är bosatt på ett annat ställe. Skall då hustrun mantalsskrifvas på det ställe, der mannen är bosatt? Skall, om hustru måste göra konkurs, målet anhängiggöras vid en annan till äfventyrs aflägsen domstol, och konkursboet utredas under samma domvärjo, fastän boet och fordringsegarne befinnas, der hon bor? Ett annat fall! Vi veta alla, att det är icke så få personer, som bo halfva tiden af året i Stockholm och halfva tiden af året på landet. De ega betydande egendomar på landet, de ega också hus i Stockholm. Hvar skola nu dessa mantalsskrifvas? Skall man räkna ut, om det är en eller annan dag mera, som en sådan person varit bosatt på landet eller i Stockholm? Eller om man kommer till det resultat, att det är 6 månader på hvardera stället, och han då önskar blifva mantalsskrifven på landet, så får han kanske det; men sedan inträffar det, att året derpå bevisar mantalsskrifningsförrättaren i Stockholm, att personen i fråga vistats, låt oss antaga, 9 månader i Stockholm och 3 månader på landet, och yrkar på den grund, att han skall mantalsskrifvas i Stockholm, hvilket ock antagligen blir fallet. Tredje året blir förhållandet omvändt, och mantalsskrifningen skall ske på landet. Kan sådant vara lämpligt?

En ärad talare nämnde, att många tvister förekommit i anledning af den nu gällande mantalsskrifningsförordningen. Efter min erfarenhet hafva de icke jemförelsevis varit så många. Såsom bevis på hvad nuvarande lagbestämmelse medför, ber jag att få nämna ett fall, då en person, som hade sin tjänst på landet invid staden, men bodde i staden hela året, ville mantalsskrifva sig i staden; det gjordes anmärkning deremot, och genom Kongl. Maj:ts utslag blef han ålagd att mantalsskrifvas, der han hade sin tjänst. Visserligen har jag hört omtalas fall, då personer fått mantalsskrifva sig på landet, ehuru de icke dertill haft full-

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

giltiga skäl, då de vistats i stad största delen af året och ej haft fast egendom eller rörelse på landet; men mantalsskrifvaren i staden har då icke gjort anmärkning deremot. Om sådant skett, hade de nog blifvit ålagde att låta mantalsskrifva sig i staden.

Såsom jag nyss nämnde, känner åtminstone jag icke till, att det varit så stort antal tvister i anledning af nu gällande mantalsskrifningsförordning, men jag vågar uttrycka den farhågan, att skulle vare sig Kongl. Maj:ts eller utskottets förslag blifva lag, så komme det att blifva många flera tvister. Att här uppgifva den redaktion, som den 3 § borde, efter min åsigt, i anmärkta punkter erhålla, torde icke vara lämpligt, och får jag därför hemställa om återremiss till utskottet.

Grefve Wachtmeister: För min del kan jag icke finna annat, än att den s. k. valfriheten måste betecknas såsom en synnerligen stor oegentlighet, och detta vare sig den betraktas såsom ett vissa klasser af medborgare förunnadt privilegium eller som en af lagstiftaren anlitad nödfallsutväg att reda sig ur en svårighet, för hvars lösning han icke kunnat finna något annat medel.

Hvad först den senare synpunkten beträffar, lär det väl ändock icke kunna påstås, att bestämmandet af en persons rätta mantalsskrifningsort skall vara ett så kinkigt problem, att lagstiftaren och lagskiparen, som ju dock måste lösa åtskilliga svåra frågor, skola nödgas inför detta i vissa fall »kasta yxan i sjön» och öfverlemna åt den enskilde att sjelf lösa problemet, fastän frågan rör icke endast hans rätt, utan kan hafva ganska stor betydelse för vederbörande kommuner. Uppställer man endast i lagen en klar och tydlig princip, och det tror jag hafva skett i utskottets med Kongl. Maj:ts i hufvudsak öfverensstämmande förslag, tror jag icke att man behöfver befara, att icke denna princip skall kunna tillämpas på förekommande fall; och säkert är, att det materiellt rätta, d. v. s. i detta fall att en person mantalsskrifves på den ort, der han har sitt egentliga hemvist, i vida högre grad kommer att befordras genom det föreslagna stadgandet, än genom en valfrihetsbestämmelse, denna må nu formuleras på ena eller andra sättet. Under mantalsskrifningsfrågans föregående handläggning hafva åtskilliga försök till dylika formuleringar blifvit framlagda, men vid ingen af dessa har kunnat undvikas, att allt för stort spelrum lemnats åt det enskilda godtycket; men godtycket är ju en dålig bestämningsgrund, då det gäller fastställandet af rättsförhållanden.

I olikhet med herr Samzelius tror jag icke, att det föreslagna stadgandet föranleder otydlighet. Beträffande en tjänsteman, som har sin tjänst i Stockholm, men bor vid Djursholm, kan icke blifva tal om annat, än att han är bosatt vid Djursholm.

Paragrafen lyder: »Uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt» o. s. v. Det gör icke en tjensteman, som har sin tjänst i Stockholm och är bosatt vid Djursholm, och paragrafen är således icke tillämplig på honom.

Jag kan icke heller medgifva behörigheten af något privilegium i mantalsskrifningsfrågor. Då det allmänna för sina ändamål uppställer den fordran, att hvar och en skall mantalsskrifvas, der han är bosatt eller har sitt egentliga hemvist, böra de härifrån afvikande meningar, som kunna förefinnas hos den ene eller den andre, icke få göra sig gällande. Jag erinrar om det yttrande af kammarrätten, som citerades af herr Samzelius, nemligen att hvar och en visserligen bör hafva rätt att välja vistelseort, men att ingen rättsgrund finnes för rätt att välja mantalsskrifningsort. Jag anser detta fullt riktigt. Herr Samzelius har naturligtvis rätt deri, att en sådan rättsgrund finnes i gällande författningar, men ur allmän rättssynpunkt tror jag icke, att man skall kunna deducera någon sådan grund.

Då man håller fast vid valfriheten, torde detta emellertid ofta bero på den föreställningen, att man derigenom skulle freedas mot faran att blifva mantalsskrifven på annat ställe än det, der man, så att säga, har sina egentliga rötter, endast på den grund, att man till äfventyrs någon längre del af året uppehåller sig på annat ställe. Men med den affattning stadgandet erhållit tror jag icke, att något sådant är att befara. Stadgandet gifver ingalunda anledning till en sådan tolkning, att tidsmomentet i och för sig skulle tillmätas afgörande betydelse. Äfven andra omständigheter böra tagas i betraktande, och i mycket tvifvelaktiga fall kan man vara säker, att vederbörande komma att fästa synnerlig vikt vid den enskildes uppgift om det ställe, der han anser sig hafva sitt egentliga hemvist.

Som valfrihetsbestämmelsen i gällande mantalsskrifningsförrättning är formulerad, och i synnerhet med den tolkning, denna bestämmelse ännu för ett eller annat årtionde sedan erhöll, hafva myndigheterna måst sanktionera många, materielt taget, uppenbarligen obehöriga försök att komma ifrån mantalsskrifning på sådant ställe, der den rätteligen borde ega rum. Såsom paragrafen nu tolkas, eller så, att man, för att komma i åtnjutande af valfrihet, måste på åtminstone två ställen hafva fastighet af beskaffenhet att kunna bebos, och att man verkligen någon tid af året uppehållit sig på hvardera stället, är omfånget af dessa missbruk visserligen reduceradt, men möjligheten af dylika missbruk är dock ingalunda utesluten. Jag tror således, att det är af ganska stor vikt att få bort valfriheten och skall därför bedja att få yrka bifall till ntskottets förslag.

Friherre Klingspor: I motsats mot den siste talaren tror jag, att valfrihet i afseende på mantalsskrifningsorten är under

*Förslag till
förrättning
ang. mantalsskrifning.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)

vissa förhållanden berättigad, samt att borttagandet deraf skulle vara ett ingrepp i den personliga rätten, hvilket skulle medföra mycket ogillande och många obehag. Ett par föregående talare, herrar Stråle och Samzelius, hafva framhållit, att, om jag eger fast egendom på landet, men, äfven utan att vara riksdagsman, bor om vintrarne i Stockholm och kanske till och med eger fastighet der, det enligt denna förordning skulle vara mycket svårt att få rätt att mantalsskrifva mig på min landegendom, der jag har min egentliga verksamhet. Jag anser det vara en betydlig fördel för mig att sjelf få bestämma, om jag vill mantalsskrifvas på den ena eller andra platsen och att icke något obehörigt tvång i detta afseende mot mig utöfvas. Jag ber att få såsom min uppfattning uttala, att jag anser utskottets motivering icke vara betryggande i detta afseende. Kongl. Maj:ts kan man möjligen anse vara något mer användbar, ehuru jag tror, att jag helst skulle vilja sluta mig till herr Samzelius och yrka afslag.

Hvad beträffar sista punkten i detta moment om hustrus mantalsskrifning på samma ställe som mannen, ber jag i likhet med herr Ölander att få framhålla, hurusom en *kategorisk* bestämmelse derom möter allt för stora svårigheter att tillämpa. Jag skall såsom han framlägga ett bestämdt konkret exempel. Det var en folkskolelärarinna med fast anställning i Vestergötland, hvars man erhöll fast plats i Vermland. Båda behöllo sina platser. Skulle nu dessa stadganden följts, så att hon, som bodde med sina barn i Skaraborgs län, skulle mantalsskrifvas i Vermland hos sin man, skulle det vara en orimlighet; och att lagstifta orimligheter, kan jag ej vara med om. Dessutom äro dessa mantalsskrifningsbestämmelser ganska farliga att göra allt för kategoriska. Ty man skall undvika att försvåra möjligheten till försörjning, som kan vara nödvändig för familjer; och genom för kategoriska bestämmelser läggas hinder i detta afseende. Sådana finnas redan på många områden, och jag vill ej vara med om att öka dem.

Det slut, hvartill jag för egen del kommit, vill jag ej nu precisera, utan jag ämnar sluta mig till det yrkande, som har största sannolikhet att gå igenom, antingen om återremiss eller om afslag.

Herr Hasselrot: Som kammaren väl har iakttagit vid genomläsningen af betänkandet, skiljer sig Kongl. Maj:ts och utskottets förslag från den gamla lagen, hufvudsakligen i två delar, nemligen deri, att den hittills gällande valfriheten blifvit borttagen och att den absoluta bestämmelse, som fans i den gamla lagen, att den, som innehade allmän tjänst, skulle mantalsskrifvas der hans tjänst var, blifvit modifierad. Jag tror för min del, att båda dessa förändringar äro rigtiga och af behovet

påkallade. Jag hyser samma uppfattning som den näst föregående talaren på blekingebänken, att det icke finnes någon rättsgrund för den gamla valfriheten. Friherre Klingspor sade visserligen, att det är en förmån för vissa personer att få välja sin mantalsskrifningsort, och detta erkänner jag, men det ligger för litet rättsgrund häri för att jag derpå skulle vilja bygga någon lagstiftning. Jag tror, att denna valfrihet hittills, äfven såsom den under sista åren tillämpats, medfört många olägenheter. Det är visserligen sant, att sådana försök, som herr Samzelius omnämnde, misslyckats, så att, om man köpt en obetydlig tomt, detta ej berättigat att der mantalsskrifvas, men det finnes dock många exempel på, att personer skaffa sig en liten egendom, med bostad i en kommun, med ringa kommunalutskylder och mantalsskrifva sig der, ehuru de för sig och sin familj draga nytta af inrättningarna och förmånerna i en annan kommun med stora utskylder. Om motiven för ett dylikt val af mantalsskrifningsort vore så aktningvärda som herr Samzelius omnämnde, eller att man vore med sina känslor bunden vid en viss kommun, då kunde det möjligen låta höra sig, men detta fall är åtminstone ytterst sällsynt. Motiven äro nog oftast att komma undan drygare utskylder, och det kan aldrig vara rätt att legalisera ett sådant förhållande. Såvidt jag förstår, är den riktiga principen den, att man skall vara mantalsskrifven, der man faktiskt har sitt bo och hemvist, och det har Riksdagen också uttalat i den skrifvelse, som ligger till grund för detta förslag. Nu säger man emellertid, att meningen med denna skrifvelse hufvudsakligen var att få större klarhet i bestämmelserna, och huruvida detta nu skulle vinnas, derom kan man ju hysa olika uppfattning. Jag tror för min del, att det blir större klarhet. I det nya lagförslaget är en klar och enkel princip uttalad utan nämnvärda undantag. Svårigheter vid tillämpningen komma alltid att finnas, då det ju ej är tänkbart att kunna formulera en lag, så att den precis passar in på alla olika och skiftande fall. Det blir nog stundom såsom sagdt är: »pröfve domaren»; men detta kan enligt min åsigt ej undvikas.

Beträffande den andra förändringen, tjenstemans mantalsskrifningsort, är påpekadt, huru illa det skulle vara, att en tjensteman, som har tjenst i Stockholm, men hela året är bosatt t. ex. å Djursholm, ej skulle mantalsskrifvas i Stockholm. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att detta förhållande redan nu kan ega rum för alla, som stå i enskild tjenst. Den »orimlighet», som härutinnan påpekats, är således redan befintlig. Men jag vill påstå, att det ej är någon orimlighet. Bor jag på Djursholm hela året och njuter denna kommuns förmåner, bör jag billigtvis också bidra till denna kommuns utgifter, äfven om jag skulle hafva tjenst på något annat ställe. Det är gifvet, att om jag drifver rörelse på annat ställe, får jag skatta för rörelse,

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)*

der den bedrifves. För att visa befogenheten af min åsigt tager jag ett exempel. En person eger och bor på en stor egendom i närheten af Stockholm och är derjemte egare af en betydlig enskild förmögenhet, men han har en ringa tjänst i Stockholm, för hvars skötande han måste vistas här t. ex. blott en månad om året. Är det då rimligt, att Stockholms stad, därför att han har denna tjänst, tager kommunalskatt af hans stora förmögenhet?

Då det emellertid ej är en oväsentlig omständighet vid bestämmande af mantalsskrifningsorten, hvar man har sin tjänst, har utskottet trott, att det skulle vara nyttigt för myndigheterna, att detta särskildt betonades, och har därför utan att bestämma, att berörda omständighet skall vara absolut afgörande genom den föreslagna mellanmeningen velat påpeka, att bland de omständigheter, som i tvistiga fall böra tagas i betraktande, skall tjänsten särskildt beaktas. Utskottet har dermed ej afsett att göra någon ändring i Kongl. Maj:ts förslag, utan blott att gifva en ledning för myndigheterna.

Beträffande sista punkten i momentet om hustruns mantalsskrifningsort, hafva anmärkningar framstälts af tvenne talare med anförande af exempel. Jag tror dock, att de med dessa exempel icke visat, hvad de trott sig visa. Herr Ölander omnämnde en hustru, som fått boskilnad och dref rörelse i Sundsvall, under det att hennes man var bosatt i Stockholm. Han fann det orimligt, att hon skulle mantalsskrifvas i Stockholm, då hon dref rörelse på annat ställe, och fått boskilnad. Det är ju emellertid icke ovanligt, att man och hustru, som ej gjort boskilnad, drifva rörelse på olika ställen, och då har det aldrig satts i fråga annat, än att hustrun skall mantalsskrifvas på samma ställe som mannen, och jag förstår ej att olägenheterna skulle blifva större, om boskilnad egt rum. Om hon gör konkurs, sade herr Ölander, skall konkursen göras i Stockholm, men utredningen ega rum i Sundsvall. Ja, men huru många gånger händer icke det, att konkurs göres på ett ställe, och att konkursmassan på andra ställen har vidlyftiga utredningar. Jag tror för öfrigt, att detsamma skulle ske, äfven om hustrun vore mantalsskrifven der uppe, ty mannen är fortfarande hennes målsman; hon är ej sui juris. I rättsligt afseende skulle det leda till så många svårigheter, om man finge förutsätta, att eu hustru kunde mantalsskrifvas på annat ställe än mannen, så att jag tror det ej vara skäl ifrågasätta sådant. Ingen af de myndigheter, som hörts i denna fråga, har heller tänkt sig annat, än att hustrun skall mantalsskrifvas på samma ställe som mannen. Att det skulle innebära så stora svårigheter, att en folkskolelärarinna, som bor på en ort, skulle vara mantalsskrifven hos sin man, som bor på ett annat ställe, kan jag ej förstå. Det är af fattigvårdsförordningen klart, att hon och barnen skola hafva sin hemortsrätt,

der mannen är mantalsskrifven, äfven om hustrun skulle få skrivas på ett annat ställe.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)*

Herr Samzelius: Oaktadt jag kanske missbrukat kammarens tålmod med att redan hafva yttrat mig temligen fullständigt i frågan, ber jag att få göra några anmärkningar i afseende på de senast fälda yttrandena. Herr grefve Wachtmeister sade, att det innefattade ett privilegium — ett *odrägligt* privilegium har man hört från andra håll — att vissa jordegare skulle ega rätt att sjelfva bestämma mantalsskrifningsorten, under det att andra vanliga människor skulle få lof att mantalsskrivas, der de äro boende. Jag ber att få i det afseendet erinra om, att det är ej något privilegium för dessa stora godsegare, utan en rättighet, som tillkommer hvarje svensk medborgare, som har en fastighet huru liten som helst i olika mantalsskrifningsdistrikt eller idkar rörelse på olika ställen, att under vissa betingelser välja mantalsskrifningsort. Det är således ej förbehållet de stora magnaterna, utan det tillkommer en hvar, som innehar dessa kvalifikationer. Det är för öfrigt icke så afundsvärdt att vara jordegare och ej heller något privilegium, utan de utgöra en klass, som släpper in hvem som vill inträda i den. Jag tackar herr grefve Wachtmeister för den öppenhet, hvarmed han tillkännagaf, att en tjänsteman i Stockholm, som t. ex. bor på Djursholm, skall hädanefter vara ovilkorligen berättigad att der mantalsskrivas. Och det anser man vara rättvist! Jag åter anser, att när han har sin tjänst i Stockholm, bör han hafva det intresse för den kommun, der han förut vistats och i vanliga fall åtnjutit välvilja och förtroende, att han ej borde låta mantalsskrifva sig der ute endast därför, att kommunalutskylderna der vore något lägre än i Stockholm. De äro verkligen i de närmast belägna socknarne mindre än i Stockholm, men därför skall väl ej Stockholm beröfvas många af sina skattskyldiga invånare. Jag frågar: hvad är det för rättsgrund? Derför att han soffer der ute, skall han skatta der. Men han arbetar och förtjenar sina inkomster uteslutande här, och det skulle ej vara någon rättsgrund! — En industriidkare, som bor på Djursholm och drifver rörelse i Stockholm, tror jag deremot icke kunna undgå att der skatta för sin inkomst å rörelsen eller för produkten af hans der verkställda arbete. Hvarför skall den enes arbetsprodukt beskattas i Stockholm, den andres i Danderyds församling, då de begge arbeta i Stockholm och sofva vid Djursholm?

Vidare hade åberopats det der bevingade uttrycket af kamarrätten, som måtte vara särdeles lyckligt, ty det har slagit an

Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)

på så många, nemligen att det skulle saknas all rättsgrund för att hafva valfrihet. Visst är det rättsgrund, när det föreskrifves i lagen, som har sitt stöd i förflutna seklers erfarenhet och som går så långt tillbaka. Såsom en kuriositet, men icke såsom något egentligt bevis i denna fråga, må det tillåtas mig omnämna, att den mantalsskrifningsförordning, som först omtalas, förekommer i den Heliga Skrift, der det heter, att Josef for med sin trolofvade hustru Maria från Nazareth, som ligger i Galiléen, och skulle skattskrifva sig i det långt derifrån belägna Bethlehem, därför att han tillhörde Davids hus och släkt. Icke läser det falla någon in, att han for från Nazareth till Bethlehem, därför att det var billigare kommunalutskylder der i den senare lilla staden, hvarest Maria, såsom arfdotter, läser egt en liten jordfastighet.

Så talar man om tillfälliga uppdrag. De äro stundom icke så tillfälliga. Under förra tider, när ståndsricksdagar höllos, räckte de ett par år. På grund af riksdagsmannarätt för adeln var det ej något uppdrag, utan det var fullgörandet af en medborgerlig pligt. Om den nu föreslagna förordningen då varit gällande, skulle han otvifvelaktigt nödgats förflytta sin mantalsskrifningsort till Stockholm, der han under den långvariga riksdagen haft sitt egentliga hemvist.

Herr Rudebeck: Med anledning af ett yttrande af en föregående talare, att ej några skäl anförts för sista afdelningen i första momentet eller införandet af bestämmelsen, att hustrun skall mantalsskrifvas på samma ställe som mannen, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att i det förslag till förordning angående mantalskrifning, som utarbetats inom finansdepartementet, säges det på sid. 24, att anledningen, hvarför detta stadgande upptagits, är den, att 11 och 72 §§ i bevillningsförordningen gifva vid handen, att berörda förordning förutsätter, det hustru bör mantalsskrifvas hos mannen, äfven då de icke sammanbo, samt att en sådan anordning jemväl torde vara öfverensstämmande med god ordning och ega stöd af praxis; hvarför komiterade ansett sig böra införa uttryckligt stadgande derom. Går man till 11 § i bevillningsförordningen, så lyder der det stadgande, på hvilket komiterade syfta, sålunda: »bevillning för inkomst af kapital eller arbete eger icke rum: när den skattskyldiges sammanräknade inkomster, *deri inbegripna äfven hustruns*» . . . Och i § 72 heter det: »med undantag af *skattskyldigs hustru* och hemmanvarande barn samt andra till hans hushåll hörande eller hos honom skattskrifna» . . . Dessa båda §§ antyda, såsom komiterade framhållit, ett antagande, att hustru bör mantalsskrifvas hos mannen. Detta har varit det bestämmande skälet för komiterades förslag; hvilket förslag synes mig vara både nyttigt och lämpligt. Om det också kan, såsom en talare framhållit, anföras fall, då olägenheter genom den föreslagna bestämmelsen kunna upp-

komma, så är det äfven framhållet och kan framhållas ännu flere och ännu viktigare fall, då frånvaron af en sådan bestämmelse skulle medföra högst afsevärda olägenheter.

Till hvad som yttrats med anledning af erinringarna emot första delen af momentet har jag ej något att tillägga, utan ber att få hänföra mig till hvad särskildt herr Hasselrot derutinnan yttrat. Likaså vill jag med afseende på anmärkningarna mot tillägget till andra afdelningens första moment af orden: »med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter» ber jag att få hänvisa till den motivering, som utskottet för detta sitt tillägg gjort. Utskottet säger, att bestämmelsen, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts förslag, synes utskottet sväfvande, hvidan och då utskottet ansett särskildt det förhållande, att en person å viss ort utöfvar innehafvande tjänst böra tillmätas afsevärd och synnerlig betydelse, så har utskottet ansett tillägget böra ske. Denna utskottets mening delar jag fortfarande, hvarför jag, herr talman, vördsamt yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Då jag egentligen är förekommen af den förste ärade talaren, hvars åsigter i denna fråga jag till alla delar gillar, skulle jag möjligen kunnat afstå från ordet och skulle ej heller yttra mig, om jag ej hört uttalanden, hvilkas rättighet jag måste bestrida. Så t. ex. yttrade en ärad talare, att valfrihet rörande mantalsskrifningsorten är ett privilegium, som svenske män ej äro berättigade att hafva. Jag vågar påstå, att då vi äro ett fritt folk, skola vi väl kunna hafva så mycket bestämningsrätt, att vi må kunna säga: jag vill hafva min bostad, der jag verkligen har min största verksamhet och egendom, och jag vill vara der mantalsskrifven, för att kunna med min skärf bidra äfven till den kommunens utgifter, och ej tvingas af en lag af den beskaffenhet, att jag blir dömd att mantalsskrifva mig, der jag ej har något dylikt intresse. Det är sagdt, att det mycket sällan skulle inträffa sådana förhållanden, der det efter den nu föreslagna lagen skulle kunna vara tveksamt, hvarest man skall mantalsskrifvas. Jag får upprigtigt säga, att jag är en bland dem, som ej vet, hvar jag hädanafter skall mantalsskrifvas, om lagen går igenom. Jag har ett hus i Stockholm, men hyr särskild våning i ett annat hus; jag har egendom på landet, som jag har haft i 43 år och vid hvilken mitt hela lifs intresse är knutet. Der äro kommunalutskylderna 8—9 gånger bevillningskronan, här i Stockholm 4 eller 4½. Det vore en ekonomisk vinst att mantalsskrifvas i Stockholm, men jag föredrager att till den andra kommunen lemna mitt bidrag. Jag har der öfver 1,000 arbetare och till dem vill jag bidra, om de komma på fattigvården, hellre än till Stockholms fattige. Nu är händelsen, att jag såsom riksdagsman, hvilket jag varit i all min tid, höll jag på att säga, måste vara här 4—5 månader om året. Om jag flyttar

*Förslag till
förordning
ang. mantalsskrifning.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

hit någon månad före riksdagen på hösten och — såsom jag t. ex. förra året af sjukdom var nödsakad — uppehåller mig här 5—6 veckor, då Riksdagen ej var samlad, så har jag vistats i Stockholm under år 1893 mer än ett halft år och således enligt det föreliggande förslaget varit skyldig skattskrifvas här. Då säga juristerna: det der reder sig nog, det der får domstolen afgöra. Jag skall således processa mig till min rätt, som i dylikt fall borde vara obestriddig. Och det är icke så enkelt att i allmänhet rätt tolka författningar. Jag skulle aldrig på egen hand våga börja en dylik rättegång utan att anlita juridiskt biträde, och sådant orsakar dryga kostnader. De må då mantalsskrifva mig, hvar de behaga, jag underkastar mig hellre. Men är detta något eftersträfvansvärdt? Medför väl den nuvarande författningen några synnerliga olägenheter? Den har häfd för sig. De första åren jag tog våning i Stockholm, fick jag årligen påminnelse från öfverståthållarembetet att styrka, att jag var mantalsskrifven vid mitt bruk. Jag svarade slutligen, att den, som tviflade på min uppgift, fick taga reda på det sjelf, jag behöfver ej hvarje år gå med betyg på fickan, som styrka, att jag är lagligen mantalsskrifven på Baggå bruk. Staten vinner eller förlorar ej ett öre derpå. Frågan är, huru kommunerna skola få hvad dem tillkommer. Och man vet, att när det gäller kommuner, blir det rättegång af den ringaste tvist. Hvarför skall man ställa till sådant i onödan? Hafva vi ej tillräckligt med lagförslag för hvarje riksdag? Icke behöfver man söka upp sådana, som ej medföra något gagn. Jag yrkar afslag.

Herr statsrådet friherre von Essen: Då jag inträdde i kammaren, var det rätt bedröfligt att höra den siste ärade talaren yrka afslag — jag hoppas dock, att ej många komma att göra samma yrkande, ty jag skulle djupt beklaga, om detta förslag komme att falla. Riksdagen har ju sjelf år 1871 begärt, att en ny författning skulle utarbetas, och Kongl. Maj:t har låtit genom komitéer, embetsverk och annorledes verkställa en utförlig och mångsidig utredning af frågan, hvilket också ledt till det resultat, att förslaget nu borde kunna antagas. Åtskilliga af dessa komitéer och embetsverk hafva ansett, att flera och vida längre gående förändringar varit önskvärda än de, hvilka nu af Kongl. Maj:t föreslås, men sedan alla stridiga meningar och åsikter blifvit eliminerade, har Kongl. Maj:ts proposition inskränkt sig till det minsta möjliga af det, som Riksdagen önskade år 1871, nemligen att få systematiserad och ordnad, hvad denna författning skulle innehålla, och att få den antagen en gång så, att man i vissa fall skulle undanrödja tvistiga förhållanden, som visat sig svåra att tolka. Man har verkligen stora anledningar att önska såväl Kongl. Maj:t som Riksdagen att någon gång komma till ett resultat i afseende på denna mantalsskrifningsförordning, icke blott

för dess egen skull, utan för de dermed sammanhängande författningar, hvilka i väsentlig mån äro af denna beroende. Således har det i finansdepartementet liggande förslaget rörande uppbördsväsendet ej ännu kunnat af Kongl. Maj:t afgöras allt i väntan på att denna författning skulle komma att antagas. Herrarne torde erinra sig, att uppbördsväsendet nu är beroende af en författning från 1739, hvilken sedan genom åtskilliga tillägg och förändringar kompletterats, så att det är en temligen oredig samling af författningar, som borde sammanföras till ett helt. Det samma är förhållandet med kyrkoskrifningsväsendet, som äfven står i det närmaste samband med mantalsskrifningsförordningen, och vi veta, att kyrkoskrifningskomitén, som satt under sista året, stått i beröring och varit i tillfälle att utbyta tankar med mantalsskrifningskomitén. Slutligen har det lyckats mig att bland mängden af möjliga och omöjliga svårigheter och skiftande meningar rörande redaktionen af författningens paragrafer komma till det förslag, som nu föreligger. Det är blott en punkt, den 3:dje §, i hvilken Kongl. Maj:t föreslagit någon väsentlig förändring af fruktan att eljest få hela förslaget sönderslitet. Denna 3:dje § har blifvit klandrad äfven i Andra Kammaren af några talare, och på grund af detta klander har återremiss af betänkandet n:o 1 blifvit i den kammaren beslutad. Jag får säga, att det vore vida bättre, om man äfven i denna kammare beslöte en återremiss, än att hela författningsförslaget skall falla och de frågor, som dermed hafva samband, blifva till en oviss framtid uppskjutna.

Hvad nu sjelfva saken vidkommer, eller frågan huruvida valfrihet skall bibehållas eller icke, hade det naturligtvis ej kommit fram ett sådant förslag som detta, derest det ej varit af förhållandena påkalladt. De olägenheter, som följa af nuvarande stadganden, äro väl bekanta för dem, som dermed hafva befattning. Dessa hafva varit ganska stora. Erkännas måste väl, att under tidernas lopp prejudikat bildats, som gjort det möjligt att numera delvis undvika större svårigheter vid författningens tolkning, men författningen i och för sig sjelf innehåller verkligen sådana bestämmelser, att rena orimligheter i afseende på valfriheten kunna uppstå, och att bibehålla sådana stadganden, synes mig mindre välbetänkt. Jag förmodar, att här uppträdt talare, som framställt exempel på sådana orimligheter. Jag skall dock bedja att få tillägga ytterligare ett exempel. Det kan väl icke bestridas det oegentliga deruti, att den person, som är bosatt i en stad, men har fastighet i en annan, och hvilken sålunda mantalsskrifves, i den stad, der han bor, kan, om han köper en obetydlig fastighet i den stad, der han bor, erhålla rätt att mantalsskrifvas, der han icke bor, förutsatt att han dock vistas der *någon* tid. »Jag bor kvar i Stockholm» säger han »men jag vill vara mantalsskrifven på annat ställe». Är ej detta en orimlighet? Många liknande

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

exempel kunna framdragas i ännu högre grad sårande för rättskänslan i följd af det orimliga förhållande, att en person, som borde vara mantalsskrifven på en viss ort, kan undandraga sig skyldigheten att derstädes betala kommunalskatten, en skyldighet, som åligger honom med hänsyn till de fördelar, han inom samma kommun åtnjuter. Detta är ett af hufvudskälen — den kommunala beskattningen — hvarför man önskat, att myndigheterna här skola hafva bestämmanderätt.

Nu erkänner jag villigt, att utskottet här gjort ett tillägg, som jag ingalunda anser vara förkastligt, utan tvärtom mycket gerna skulle kunna vara med om. Jag tror, att detta ej skulle skada saken, men att afslå förslaget, det skulle jag på det högsta önska, att kammaren icke måtte göra, utan då hellre, om man lyckas få det återremitteradt, omarbета paragrafen med de bestämmelser, som möjligen kunna finnas tillämpliga för att få hela betänkandet till slut antaget. Riksdagen har ju gång på gång begärt att få sig förelagdt ett förslag till förändring i denna författning, men när Kongl. Maj:t framkommer med ett sådant, då rifves det sönder. Dock skulle det ej betyda så mycket, derest icke andra förhållanden vore i så väsentlig grad häraf beroende.

Herr Samzelius: Jag beklagar, att herr finansministern icke varit närvarande under den föregående diskussionen — hans anförande skulle då varit öfverflödigt. Herr statsrådet framdrog ett exempel på, att en person kan ega fastighet i stad och köpa en mindre dylik uti en annan stad med mindre kommunalutskylder och låta derstädes mantalskrifva sig, ehuru han ej der vistas en enda dag. Men i så fall får jag säga, att han dervid uttalar en uppfattning, som strider emot den, som åtminstone hittills gjort sig gällande hos Kongl. Maj:t.

Här har nu uttalats beklagande öfver att, om den ifrågasvarande paragrafen faller, så skulle vi i fråga om mantalsskrifningen få behålla hvad vi hafva. Detta är enligt min mening dock ej att beklaga, ty en revision af vår nu gällande författning har icke egt rum i den riktning, som Riksdagen begärt. Riksdagen anhöll i skrifvelse den 24 mars, 1879 att Kongl. Maj:t täcktes omarbета förordningen så, att den erhöi *nödig klarhet och bestämdhet* och så, att de särskilda föreskriifterna bragtes i öfverensstämmelse med hvarandra. Icke har författningen erhållit någon klarhet genom det förslag, som nu föreligger. Visserligen medgifver jag gerna, att de nuvarande stadgandena äfven äro något obestämda, men i förslaget skulle vi gifva oss ut på det alldeles obekanta, så att, på sätt jag förut påpekat, när det står i lagen »pröfve domaren», så borde det här stå »pröfve mantalskrifningsförrättaren», ty vi skulle, utan att lagen angifver några grunder för hans pröfning, alla blifva underkastade hans godtycke i förevarande hänseende, och han känner än mindre än

vi sjelfva de omständigheter, hvilka under året efter mantalskrifningen kunna inträffa, och likväl skola dessa omständigheter utöfva inflytande under vissa fall på frågan om rätta mantalskrifningsorten. Den nu gällande mantalsskrifningsförordningen synes mig i detta hänseende hafva ett bestämdt företräde framför den nu föreslagna. Man vet hvad man eger, men man känner icke hvad man får. En mer än trettioårig praxis har fyllt de små luckor och otydligheter, som i den gällande förordningen förefunnits. Man kan, med ledning af denna praxis, numera i det närmaste undvika tvister om rätta mantalsskrifningsorten. Men huru skulle förhållandet blifva efter den nya förordningens antagande? Ja, derom har jag förut i dag tillräckligt yttrat mig och eger ej rätt att missbruka den ärade kammarens tålamod genom att upprepa det redan sagda. Att, på sätt från statsrådsbanken antydts, genom förslaget förkastande skulle fördröjas afslutandet af pågående arbete med ett nytt uppbördsreglemente af ny kyrkskrifningsförordning. kan jag för min del icke fatta; ty båda dessa saker kunna bringas i full öfverensstämmelse med hittills gällande stadganden, och den fråga, som särskildt framhållits, nemligen att flytta tiden för mantalsskrifningarne från slutet af året till början af påföljande kalenderår, och hvilken jag tycker hafva goda skäl för sig, den frågan faller ju under en lång och oviss framtid, om detta förslag kommer att antagas. En sådan förändring har likväl, enligt min åsigt, mycket för sig. Den har genomförts för Stockholm och Göteborg, oaktadt jag nog minnes, huru man då, när den förändringen vidtogs, ruskade på hufvudet och uppstälde stora betänkligheter deremot. Förändringen har dock vunnit allmän belåtenhet, och jag är fullt öfvertygad om, att, derest motsvarande stadganden tillämpades öfven i landsorten, man skulle der blifva lika tillfredsstäld. Jag tror, att det vore till fördel särskildt för denna fråga, om det nu föreliggande förslaget ej blefve antaget, utan regeringen finge tillfälle att till en kommande Riksdag, med mera aktgifvande på det beslut, Riksdagen i frågan tillförene fattat än på kammarrättens framställningar, framlägga ett nytt förslag, grundadt hufvudsakligen på den första komiténs utlåtande, och då samtidigt taga i tu med de andra frågorna, ehuru jag, som jag förut påpekat, ej anser, att det är omöjligt att utfärda nytt uppbördsreglemente och ny kyrkskrifningsförordning med bibehållande af mantalsskrifningsförordningen sådan den nu är.

Det kan törhända anses ogint, när det framställts möjligheten af en återremiss, hvarpå Andra Kammaren redan ingått, att då motsätta sig en sådan. Jag kan ju möjligen också vara med derom. Men jag är öfvertygad om, att när förslaget kommer tillbaka, står jag på samma ståndpunkt som nu, derest ej förslaget bringas i närmare öfverensstämmelse med Riksdagens be-

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts)*

Förslag till förordning ang. mantals-skrifning. slut och ej med kammarrättens utlåtande, om hvars beskaffenhet jag förut mer än tillräckligt yttrat mig.

(Forts.)

Herr Hasselrot: Blott ett par ord särskildt i anledning af en högt ärad talares på vestmanlandsbänkens yttrande.

Då jag först hade ordet, berörde jag icke 6 mom. därför att det ej var föredraget. Jag erkänner dock, att tolkningen af detta moment kan hafva en stor inverkan på det första momentet. Det står i Kongl. Maj:ts förslag: »Den, som i och för arbete eller uppdrag af tillfällig beskaffenhet å annan ort sig uppehåller, må ej af sådan anledning der mantalskrifvas», dertill utskottet fogat ett tillägg, om hvilket utskottet sjelft säger, att det kunde vara obehöfligt, men blifvit insatt för tydlighetens skull». För min del finner jag emellertid tillägget icke blott obehöfligt, utan rent af skadligt, hvarför jag också kommer att, när detta moment föredrages, yrka afslag på den föreslagna ändringen. Bestämmelserna i Kongl. Maj:ts förslag äro i allt fall enligt min åsigt så tydliga, att man ej bör kunna råka i den ringaste tvekan om, hvarest den ärade talaren bör mantalsskrifvas. Här är ju omnämndt i afseende på dessa uppdrag, hvilka äro af tillfällig beskaffenhet, att en person, som på grund af sådant under 4 år oafbrutet vistats i Stockholm, likväl ansetts berättigad att vara mantalsskrifven på det ställe, der han förut och efteråt bott och således haft sitt verkliga hemvist; och ej lärer tillämpningen af Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag, om det blir lag, kunna gå i annan rigtning.

Här har ifrågasatts att återremittera momentet. Jag får säga, att i så fall är det nödvändigt att få veta, i hvad syfte denna återremiss skulle ske. Hittills hafva endast anförts skäl för afslag, ej för återremiss, och då finner jag det riktigare att afslå än återremittera förslaget. Atminstone vet jag, såsom ledamot af utskottet, icke hvad jag skulle göra i händelse af återremiss.

Det har sagts: »Hvarför skall man skriva nya lagar, då de man har äro tydliga»? Jo, därför att de gamla, om också i vissa fall tydliga, leda till orimligheter, därför att de nuvarande stadganden i flera fall ledt derhän, att t. ex. en person, som i viss kommun åtnjuter alla kommunala fördelar, ej med ett enda öre skattat till denna kommun, då han nemligen låtit skriva sig inom en annan, der han vistas kanske endast 8 dagar på hela året. Det är med sådana exempel för ögonen, som man här ansett en förändring nödig och nyttig.

Herr Reuterswärd: Jag är ledsen, om jag med mitt yttrande kommit herr finansministern att tro, att detta skulle innefatta en opposition mot det arbete, han och vederbörande nedlagt på denna ganska viktiga fråga. Tvärt om är jag full-

komligt öfvertygad om, att regeringen icke kunnat göra någonting annat än hvad den gjort, nemligen att utreda frågan, då Riksdagen derom skrifvit och begärt. Men jag får upprepa, hvad jag flere gånger förut frambållit, att Riksdagen bör iakttaga mera försigtighet vid aflåtandet af sina skrivelser, likasom å andra sidan regeringen ej bör tänka att, därför att Riksdagen skrifvit och begärt utredning, en sådan, när den kommer från regeringen, nödvändigt skall vara bindande för Riksdagen, så att Riksdagen, om ock mot sin vilja skall vara tvungen att acceptera densamma. Jag tror, att det är vida bättre, att vi noga få pröfva de förslag, som regeringen öfverlemnar, och derest de förändringar, som föreslås, ej äro af den halt, att de kunna af oss accepteras — ja, då får regeringen ej anse detta såsom något slags mistroendevotum emot sig. Jag ber att särskildt få betona detta och ber på samma gång herr finansministern vara öfvertygad om, att jag visst icke hör till dem, som på något sätt vilja göra lifvet surt för honom.

Jag skulle ej hafva någonting emot en återremiss, om jag trodde, att någonting kunde dermed vinnas. Men jag vet, att det skulle till ingenting tjena. Det skulle endast vara för att få ett bestämdt stadgande derom, att embetsmän skulle ovilkorligen mantalsskrifvas å den plats der de uppbära sin lön. Men derå hafva vi ju redan så många prejudikat, att något lagstadgande i detta afseende icke torde vara af behovet påkalladt. Jag vet då knappast hvad det är man önskar annat än en dylik förordning. Många finnas, hvilka äro belättna, blott de vinna någon ändring för att få rubba den ena författningen efter den andra endast för nöjet att erhålla någonting nytt. Jag hör ej till dem, som älska nyheter till den grad, att jag för deras skull offrar det bestående. Jag anhåller om att få yrka afslag.

Herr Annerstedt: Under diskussionen har af flere talare blifvit erkänt — och en hvar, som något sysselsatt sig med domareverksamhet i afseende på mantalsskrifningsmål, måste erkänna, att 3:dje paragrafen i vår nu gällande mantalsskrifningsförordning är sådan, att den med hänsyn till klarhet och tydlighet lemnar mycket öfrigt att önska.

En talare har påpekat, att denna paragraf är affattad så, att under den första tiden, denna författning gälde, kunde dess bestämmelser tillämpas på det sätt, att för erhållande af valfrihet var det tillräckligt att ega fast egendom, och att, om man egde tvenne fastigheter inom olika kommuner, valfriheten inträdde, äfven om den ena ej var bebyggd och utan att det var nödvändigt, att man ens någon tid uppehölle sig å hvardera af fastigheterna. Detta kan ligga uti paragrafen enligt dess ordalydelse. Sedan har emellertid under årens lopp en annan lagtolkning så småningom utbildat sig, enligt hvilken i denna paragraf inlagts

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)*

den betydelse, som jemväl af den förste talaren påpekats, nemligen att fastigheten skall vara bebyggd och egaren åtminstone någon del af året uppehålla sig derstädes. I allmänhet är uppfattningen af paragrafen sådan, att det alltid är ganska tveksamt, huru mantalsskrifningsmål slutligen skola afgöras, då de förhållanden, som i målet förekomma, äro något invecklade.

I stället för nu gällande bestämmelser är ifrågasatt att uppställa den enkla regel, som Kongl. Maj:ts förslag innehåller, hvori utskottet föreslagit en liten modifiering, hvilken jag för min del anser vara en förbättring. Mot denna regel har anförts, att den skulle vara otydlig och således ej afhjelpa det, som dermed åsyftats. Jag bestrider, att så är förhållandet. Det är ganska lätt att med den regel, som första momentet uppställer, afgöra förekommande tvister om mantalsskrifningsorten, och mot den föregående talaren vill jag påstå, att regeln är så affattad, att ingen lagtillämpare skall råka i tveifel derom, att, om t. ex. en person såsom riksdagsman vistas fyra månader i Stockholm och sedan för sjukdom nödgas uppehålla sig här några månader, men i sin hemort sysselsätter en arbetspersonal af öfver 1000 personer, denne person då skall mantalsskrifvas i hemorten. Derutinnan synes författningen fullt tydlig. Nu ifrågasättes med afseende på det af utskottet gjorda tillägg, att, när orden »med afseende å innehafvande tjenst» inskötos, det också borde hafva tillagts orden »eller verksamhet». Ett sådant ytterligare tillägg kunde visserligen icke vara olämpligt, ehuru den i Kongl. Maj:ts förslag upptagna hufvudregeln nog innefattar, hvad som genom det ifrågasatta ytterligare tillägget skulle utmärkas. Enligt min uppfattning kan följaktligen den af utskottet föreslagna regeln i alla de exempel, som här blifvit anförda, anses ej innefatta någon obillighet. I alla sådana fall, der personerna i fråga verkligen hafva sin verksamhet i en kommun, men till följd af särskilda omständigheter, såsom allmänt uppdrag eller dylikt, måste under större delen af året vistas i en annan, blir enligt den ifrågasatta regeln personens mantalsskrifningsort den, der han har sin egentliga verksamhet. Det är ej på dessa fall, som den ifrågasatta förändringen kommer att utöfva någon verkan, utan det är i sådana fall, då personer utan att hafva någon verksamhet i en kommun, der personer hafva fastighet, som af dem användes såsom sommarnöje, regeln medför skyldighet för dessa personer att låta mantalsskrifva sig på den ort, der de större delen af året uppehålla sig. I dessa fall torde tillämpningen af den i såväl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag upptagna regeln anses leda till ett riktigt resultat.

Hvad slutligen angår anmärkningen mot sista stycket, enligt hvilket hustru skall mantalsskrifvas på samma ställe som mannen, så föreställer jag mig, att så länge gällande fattigvårdslagstiftning ej blifvit omarbetad, så måste detta stadgande bibe-

hålles. Det är visserligen sant, att det härom för närvarande ej finnes något uttryckligt stadgande, men gällande lag kan icke tillämpas på annat sätt, och kammarrätten dömer fem dagar i veckan på det sätt, att hustrun anses vara mantalsskrifven på samma ort som hennes man. I den delen kan någon skiljaktighet icke uppvisas, och jag tror, att fattigvårdsförordningens tillämpning skulle bereda kommunerna stora öfverraskningar, om detta stadgande upphäfdes på sådant sätt, att lagtillämpningen icke i alla fall blefve densamma, som om sista stycket qvarstode i förenämnda författning.

På dessa skäl anhåller jag att kammaren ville bifalla förevarande punkt enligt utskottets förslag.

Herr statsrådet friherre von Essen: Jag tillät mig nämna, att 3:dje paragrafen är den viktigaste och sjelfva grundparagrafen i det hela, om hvilken alla borde vara ense, men jag vill tillägga, att äfven om någon redaktionsändring i den 3:dje paragrafen anses önskelig, det är af stor vikt, att de öfriga här föreslagna paragraferna måtte antagas i anledning af det nära samband denna lag eger med kyrkskrifningsfrågan, hvars tillfredsställande lösning skulle försvåras i väsentlig mån, om ej det nu föreliggande förslaget går igenom. Uti 1871 års skrifvelse uttryckte Riksdagen sin önskan att få författningen ändrad särskildt rörande 3:dje § och med klara och bestämda stadganden. Men är det nu så, att det föreliggande förslaget innehåller ett och annat, som Riksdagen ej anser sig kunna acceptera, då hemställer jag, om ej i det stora helas intresse det vore bättre att söka åstadkomma någon modifikation i denna 3:dje paragraf än att slopa hela författningen. Den talare, som hade ordet, när jag först inträdde i kammaren, ansåg, att det funnes en viss fara för, att ett försök till sammanjemkning af de olika meningarna möjligen skulle kunna utfalla i en rigtning, som icke komme att tillfredsställa honom, och förklarade, att han då föredroge ett afslag på alltsammans. Jag hemställer till honom, huruvida det verkligen finnes anledning till en sådan fruktan. Den ärade talaren sade sjelf, att han befarade, att han skulle blifva hindrad att mantalsskrifva sig på den egendom, der han utöfvade sin lifsverksamhet och der han hade största intresset af att vara skrifven. Jag kan ej finna annat, än att han enligt det nya förslaget skulle ovilkorligen både kunna och böra mantalsskrifvas på sin landtegendom. Han torde ursäktas, att jag tager honom personligen till exempel, men förhållandet är ju detta, att han eger både landtegendom och hus i stad och har sin verksamhet dels på landet, dels här i staden en stor del af året. Nu säger han sig hafva valfrihet. Om förhållandet vore, att han ej egde hus i Stockholm, utan vore bosatt här största delen af året (till följd af allmänt uppdrag eller sjukdom), skulle han enligt nu

Förslag till förordning ang. mantalsskrifning.
(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*
(Forts.)

gällande författning antagligen kunna tvingas att låta sig här mantalsskrifva. Då egde han ej valfrihet, då det deremot efter det nya förslaget ej bör kunna ifrågasättas annat, än att han finge vara skriven på landet. Jag tror, att man kan vända frågan på det sättet. Den farhåga, som han uttalade, tror jag därför vara fullständigt orgrundad.

Jag säger ännu en gång, att det vore ganska origtigt att nu kasta omkull hela förslaget, och att det vore vida att föredraga, om man antoge detsamma äfven med vissa ändringar, ginge de också i en rigtning, som ej öfverensstämde med den åsigt jag hyser. Hvad de redaktionsförändringar angår, hvilka utskottet gjort till Kongl. Maj:ts förslag, vill jag ej bestrida, att icke en och annan af dem kan vara till gagn för förslaget.

Herr Blomberg: Jag tillåter mig att anhålla om återremiss af ifrågavarande paragrafs 1 moment och det därför, att jag å ena sidan visserligen anser, att en förändring i den rigtning, som här blifvit föreslagen, i afsigt att inskränka en temligen godtycklig valfrihet för dem, som skola mantalsskrifvas, bör genomföras, men å andra sidan håller före, att vid den förändring paragrafen undergår densamma bör blifva så klart och bestämdt affattad, att den icke lemna utrymme för en hel del olika tolkningar af dem, som i första hand och närmast hafva att tillämpa författningen.

Ett sådant uttryck som »andra omständigheter» är, då det får stå så naket som i det föreslagna momentet, i allra högsta grad egnadt att, när det skall tillämpas af en hel del underordnade tjenstemän, åstadkomma ett fullständigt virrvarr af olika meningar, som först efter en längre tid och ett större antal afgöranden af högre myndighet torde kunna bringas till någon reda. Särskildt anser jag, att ovilkorligen det ord bör här inryckas, som jemväl af en föregående talare antydde, nemligen »verksamhet», ty blott och bart genom det uttrycket, om det sättes in efter »innehafvande tjänst», och före »eller andra omständigheter», har man åt bestämmelsen gifvit ett klarare och bestämdare innehåll, gifvit en tydligare anvisning också om de »andra omständigheter», som möjligen kunna läggas till grund för afgörandet i speciella fall. Jag anhåller därför om återremiss, då jag anser, att en lagbestämmelse, som i första hand skall tillämpas af underordnade myndigheter, bör blifva så klart och tydligt affattad som möjligt.

Slutligen ber jag ock att angående sista punkten i momentet få med anslutning till herr Annerstedts yttrande framhålla, att det icke går för sig att utan vidare rifva sönder den familjens sambörighet, som jemväl i detta moment blifvit af lagstiftaren fasthållen. Denna sambörighet har i lagstiftningen för öfrigt blifvit erkänd, den har senast i den lagstiftning om medborgar-

rätt, som varit föremål för behandling vid denna riksdag, blifvit ytterligare bekräftad. Och jag vill i likhet med den nyssnämnde talaren betona, att fattigvårdsförordningen skulle komma att genom sina bestämmelser medföra ytterst betänkliga konsekvenser, om man i den föreslagna punkten gjorde någon förändring. Ty vid tillämpningen af fattigvårdsförordningens bestämmelser skall man ju bygga hemortsrätten på mantalsskrifningen såsom grund, och deri fastslås såsom bestämd princip, att hustru har, oberoende af sin ålder, samma hemortsrätt som mannen. Följden skulle nu blifva, att om en hustru, som på en ort under många år drifvit sin rörelse och varit mantalsskrifven samt erlagt kommunala utskylder, under det att mannen varit skriven på annat håll, blir oförmögen att sig sjelf försörja, för henne, såsom delaktig i mannens hemortsrätt, om icke heller han förmår att försörja henne, underhållsskyldigheten blir lagd på den kommun, der mannen mantalsskrifvits och har hemortsrätt. Man bör i allmänhet akta sig för att röra vid familjens samhörighet och därför äfven låta det behandlade momentets sista punkt stå qvar oförändrad.

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

Friherre Klinckowström: Jag vill icke förlänga diskussionen, som varat länge nog i denna fråga, men jag har uppträdt därför, att jag funnit de skäl, på hvilka åtskilliga talare, hufvudsakligen chefen för kongl. finansdepartementet, grundat sin önskan, att denna paragraf måtte återremitteras, så mycket mer talande, som äfven Andra Kammaren, såsom vi här hört, återremitterat paragrafen.

Skälen har chefen för finansdepartementet uppgifvit vara så många och af så bjudande vikt, att det synes mig vara ett sätt för kammaren att för tillfället icke helt och hållet afskära frågan genom att, såsom åtskilliga talare önskat, den skulle nu afslås. Det är därför, jag vördsamt får anhålla om återremiss af paragrafen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande moment yrkats: 1:o) att detsamma skulle godkännas; 2:o) af herr *Ölander*, att momentet skulle godkännas i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, dock med uteslutande af momentets sista stycke, så lydande: »Hustru mantalsskrifves på samma ställe som mannen»; 3:o) att momentet skulle afslås; samt 4:o) att detsamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på momentets återförvisande till utskottet vara med öfvervägande ja besvarad.

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.
(Forts.)*

Mom. 2.

Herr Wærn: Då första momentet blifvit återremitteradt, anhåller jag, att det må ske äfven med detta och de följande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, visades det nu föredragna momentet åter till utskottet.

Mom. 3—7.

Visades åter till utskottet på särskilda af herr *Cavalli* derom framställda yrkanden.

Öfriga delar af utskottets ifrågavarande förslag.

Återförvisades till utskottet efter särskilda af herr *Cavalli* derom gjorda yrkanden.

I följd af kammarens nu fattade beslut ansågs betänkanDET i sin helhet vara till utskottet återförvisadt.

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 17 och 21 nästlidne mars bordlagda betänkande n:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, n:o 2, med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning.

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2 punkten.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande punkt skulle sålunda till afgörande företagas, att först föredroges paragrafvis utskottets i punkten framställda förslag till förordning med ingressen och rubriken sist samt derefter utskottets i punkten gjorda hemställan.

*Utskottets förslag till förordning angående mantalsskrifning.**§ 4.**Mom. 1.*

Herr Samzelius: Då det nu föredragna momentet har omedelbart sammanhang med den del af förordningen, som blifvit återremitterad, så får jag, utan att framställa någon särskild erinran mot innehållet af det föredragna momentet, yrka, att äfven detta måtte återremitteras.

Herr Cavalli: Jag skall bedja att få motsätta mig det sist gjorda yrkandet och hemställa, att kammaren ville till afgörande företaga det nu föredragna momentet. Det är alls icke så, som den siste talaren sade, att detta moment står i oskiljaktigt sammanhang med de till det sammansatta utskottet återremitterade paragraferna. De paragrafer, som behandlats af det sammansatta utskottet, gälde grunderna för, hvar mantalsskrifningen skulle ske; här är det fråga om det rent formella, hurudana uppgifterna till mantalsskrifningen skola vara, huru mantalsskrifningsmaskineriet skall ordnas, och det är alldeles oberoende af, huruvida jag på grund af bestämmelserna i tredje paragrafen skall mantalsskrifvas här eller der. Jag vill dertill foga, att äfven om ändring sker i de till det sammansatta utskottet återremitterade paragraferna, behöfver man därför icke göra någon ändring i detta moment, som endast innehåller föreskrifter om formella detaljer för mantalsskrifningens verkställande.

Tillåtes det mig anföra ännu ett skäl, som ej direkt har sammanhang med den föreliggande frågan, så är det, att bevillningsutskottets tid är ändå tillräckligt upptagen, och att tiden för avslutande af riksdagens arbeten rätt mycket beror på, när bevillningsutskottet kan vara färdigt med det till detsamma hänvisade stora skatteförslaget. Jag tror, att jemväl åt det skälet kan egnas en tanke.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag i detta moment.

Herr Samzelius: Om jag icke tillåter mig att framställa någon särskild anmärkning mot den föreslagna punkten, så synes mig likväl att, i händelse de återremitterade punkterna icke skulle blifva antagna, förevarande förslag innefattar en bra liten förändring att derför publicera en särskild författning, som skulle sakna de grundbestämmelser, för hvilka förslaget blifvit framställt. I propositionen säges, att det är egentligen endast tre bestämmelser, som äro af någon vigt, nemligen valfrihetens upphäfvande, mantalsskrifningens hållande i början af året och uppgifternas lemnande direkt till presterskapet. De två senare frågorna hafva redan fallit hos regeringen, och nu säger statsrådet, att det endast är den tredje, som har något värde. Denna fråga är återremitterad, och skulle den, såsom jag fortfarande håller på, blifva afslagen, förstår jag icke, hvartill ett gillande af detta förslag skulle tjena. Derför synes mig rättast att låta detsamma hvila i afbidan på utgången af de återremitterade punkterna, hvadan jag vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Herr Reuterswärd: Jag vill instämma med den siste talaren. Jag vill icke binda utskottet vid att kammaren nu fattar beslut, ehuru mig veterligen icke någon har något att anmärka

*Förslag till
förordning
ang. mantalsskrifning.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning
ang. mantals-
skrifning.*

(Forts.)

mot den föredragna paragrafen. Icke skall ett återremitterande öka utskottets besvär, ty när vid frågans behandling i kammaren någon anmärkning icke blifvit framställd, har utskottet endast att afskrifva paragrafen. Jag tycker det vara lämpligt, att, när hufvudfrågan återremitterats, äfven allt hvad som dermed har, om ock det minsta sammanhang, blifver återremitteradt. Utskottet behöfver icke spilla en qvarts timme på behandlingen af en fråga, hvaremot i kammaren någon anmärkning icke blifvit framställd.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner först på godkännande af föreliggande moment och vidare derpå, att momentet skulle visas åter till utskottet, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Berg, Lars*, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner § 4 mom. 1 i bevillningsutskottets förslag till förordning angående mantalsskrifning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas momentet åter till utskottet.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—36;

Nej—75.

Mom. 2—5 samt öfriga delar af utskottets ifrågavarande förslag.

Visades åter till utskottet på särskilda derom framställda yrkanden.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af det i denna punkt behandlade förslaget.

3 punkten.

Visades åter till utskottet på derom af herr *Cavalli* framställt yrkande.

Föredrogs å nyo sammansatta bevilnings- och lagutskottets den 17 och 21 sistlidne mars bordlagda betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om tillägg till § 25 i kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Om tillägg till § 25 i fattigvårdsförordningen.

Herr *Annerstedt*: Då detta förslag står i nära sammanhang med det förslag, som sammansatta utskottet under n:o 1 afgifvit, så och då sistnämnda förslag blifvit till utskottet återremitteradt, torde vara lämpligt, att äfven förevarande förslag återremitteras, hvarför jag vördsamt yrkar återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning visades förevarande betänkande åter till utskottet.

Föredrogs å nyo bankoutskottets den 17 och 21 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 5, med anledning af väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken.

Ifrågasatt inrättande af nya afdelningskontor utaf riksbanken.

Herr *Crusebjörn*: Min mening är icke att yrka på annat än bifall till utskottets förslag. Jag inser och beaktar nemligen till fullo de skäl, som af bankofullmäktige och bankoutskottet blifvit anförda för att icke nu besluta upprättande af ett nytt afdelningskontor af riksbanken. Men i anledning deraf att Vesterbottens läns representanter i Andra Kammaren väckt motion om inrättande af ett afdelningskontor i Umeå, har jag ansett mig böra framhålla önskvärdheten och behöfligheten af att ett afdelningskontor ju förr dess hellre kommer till stånd å nämnda ort. Såsom bekant förekomma afdelningskontor icke på närmare håll än i Hernösand, dit afståndet från Umeå är öfver 20 mil, och i Luleå, dit afståndet är öfver 30 mil. Af nämnda afdelningskontor kan således affärsverksamheten i Umeå endast i obetydlig, om ens någon grad hafva nytta. Och å andra sidan torde en konkurrens i bankväsendet utan all fråga vara af stor vigt och betydelse i Umeå, der endast en enskild bank förekommer, nemligen Vesterbottens enskilda bank. I länet för öfrigt förekomma afdelningskontor af Hernösands enskilda bank endast i Nordmaling och Skellefteå. — Det är endast detta, jag önskat framhålla, på det att bankofullmäktige och bankoutskottet vid denna frågas framtida behandling måtte hafva en välvillig tanke på Umeå.

*Ifrågasatt
inrättande af
nya afdel-
ningskontor
utaf riks-
banken.
(Forts.)*

Friherre Klingspor: Då den siste värde talaren framhållit Umeå såsom lämplig plats för ett afdelningskontor af riksbanken, är det för mig såsom representant för Skaraborgs län en skyldighet att erinra om, att under ganska många år Mariestad framhållits såsom lämplig plats för ett sådant kontor. I reservationen, till hvilken jag hänvisar, hafva äfven reservanterna såsom sin uppfattning framhållit, att de dela bankofullmäktiges förra året uttalade åsigt, att Mariestad nu vore i tur att få ett nytt afdelningskontor. Jag anhåller få betona detta, men gör i hufvudfrågan icke något yrkande.

Herr Törnebladh: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid. Hvad beträffar företrädet mellan de föreslagna olika afdelningskontoren, tror jag, att det nästa år skall blifva lättare att afgöra detsamma. Otvifvelaktigt har Mariestad ganska stora anspråk. Förhållandet är nemligen, att ett afdelningskontor derstädes skulle komma att omfatta ett ganska stort distrikt. För Umeå åter talar det förhållande, att staden ligger långt från Luleå, till hvars afdelningskontor umeåborna nu äro hänvisade. För öfrigt finnes en tredje stad, som har åtskilliga kraf på att komma i åtanke, nemligen Kristianstad, der affärsverksamheten är af stor omfattning. Jag har icke något yrkande att göra.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den under sammanträdet aflemnade kongl. propositionen.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,42 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.